

"...Ciebie Kocham, Ciebie lubię, Ciebie pocałuję...",
czyli czym są i jak się rozwijają orientacja i tożsamość seksualna

Aleksandra Chodecka

Zakład Seksuologii Społecznej i Klinicznej

Instytut Psychologii UAM

Poznań, 28.03.2017

Plan prezentacji

- Co to jest orientacja – definicje
- Orientacja a tożsamość seksualna
- Jak się rozwija – miejsce w modelach seksualności
- Etapy kształtowania tożsamości seksualnej
- Dylematy psychologiczne osób odkrywających tożsamość nieheteroseksualną

„ **aspekt kondycji człowieka,**
przejawiający się w postaci **pożądania lub pragnienia,**
towarzyszących im,
(...) **odpowiedzi seksualnych i zachowań ...**”

(Bancroft, 2011, s.19)

dyspozycja do reagowania w określony sposób (pobudzeniem seksualnym) na określone bodźce.

tworzy się ona na bazie dwóch komponent – właściwości biofizjologicznych oraz cech nabytych w trakcie uczenia (Schmidt, 1974 za: Imieliński, 1986, 1990; Beisert, 2006)

Seksualność człowieka to....

Orientacja seksualna

„**szereg pobudzeń i działań,** obecnych od dzieciństwa, dostarczających przyjemności, których nie można sprowadzić do zaspokojenia podstawowej potrzeby fizjologicznej (...); składniki miłości seksualnej, (Laplanche, Pontalis, 1996, s.302)

Cecha osobowości dotycząca życia erotycznego człowieka – trwała, latentna właściwość psychiczna, o której wnioskujemy na podstawie obserwacji zachowania;
Względnie trwałe wzorce pragnienia kontaktów seksualnych z osobami o określonej płci;
Dotyczy pragnień, wyobraźni i systemu motywacyjnego, a nie sposobu realizacji popędu (Brzask, 2008)

odzwierciedlenie atrakcyjności uczuciowo - seksualnej dla kogoś tej samej lub odmiernej płci

(Lew-Starowicz, Zdrojewicz, Dulko, 2002)

Seksualność człowieka

Orientacja seksualna to...

czterowymiarowy model orientacji, na którą składają się: fantazje erotyczne, atrakcyjność obiektu seksualnego, samoidentyfikacja (tożsamość kierunku popędu seksualnego), zachowania seksualne (Hamer, za: Brzask, 2008)

Tożsamość seksualna a orientacja seksualna

(Savin – Williams, 2011)

„reprezentuje uznawaną społecznie kategorię, która określa percepcję, uczucia i znaczenia, jakie dana osoba przypisuje swoim odczuciom o zabarwieniu seksualnym. Etykieta taka pojawia się w ramach zbioru potencjalnych tożsamości seksualnych, zdefiniowanych i obdarzonych znaczeniem przez kulturę oraz epokę historyczną, w jakiej żyje dana osoba. Tożsamość seksualną symbolizują takie stwierdzenia jak „Jestem gejem”, a więc jest to kwestia osobistego wyboru. Dla niektórych osób tożsamość seksualna pozostaje w ciągu życia czymś płynnym, prawdopodobnie nie zmieniając się z dnia na dzień, poza tym niekoniecznie zgadza się z orientacją seksualną, fantazjami bądź zachowaniem.”

Akcent: Tożsamość seksualna jako kulturowo i historycznie uwarunkowana konstrukcja społeczna

Tożsamość seksualna a orientacja seksualna

(Savin – Williams, 2011)

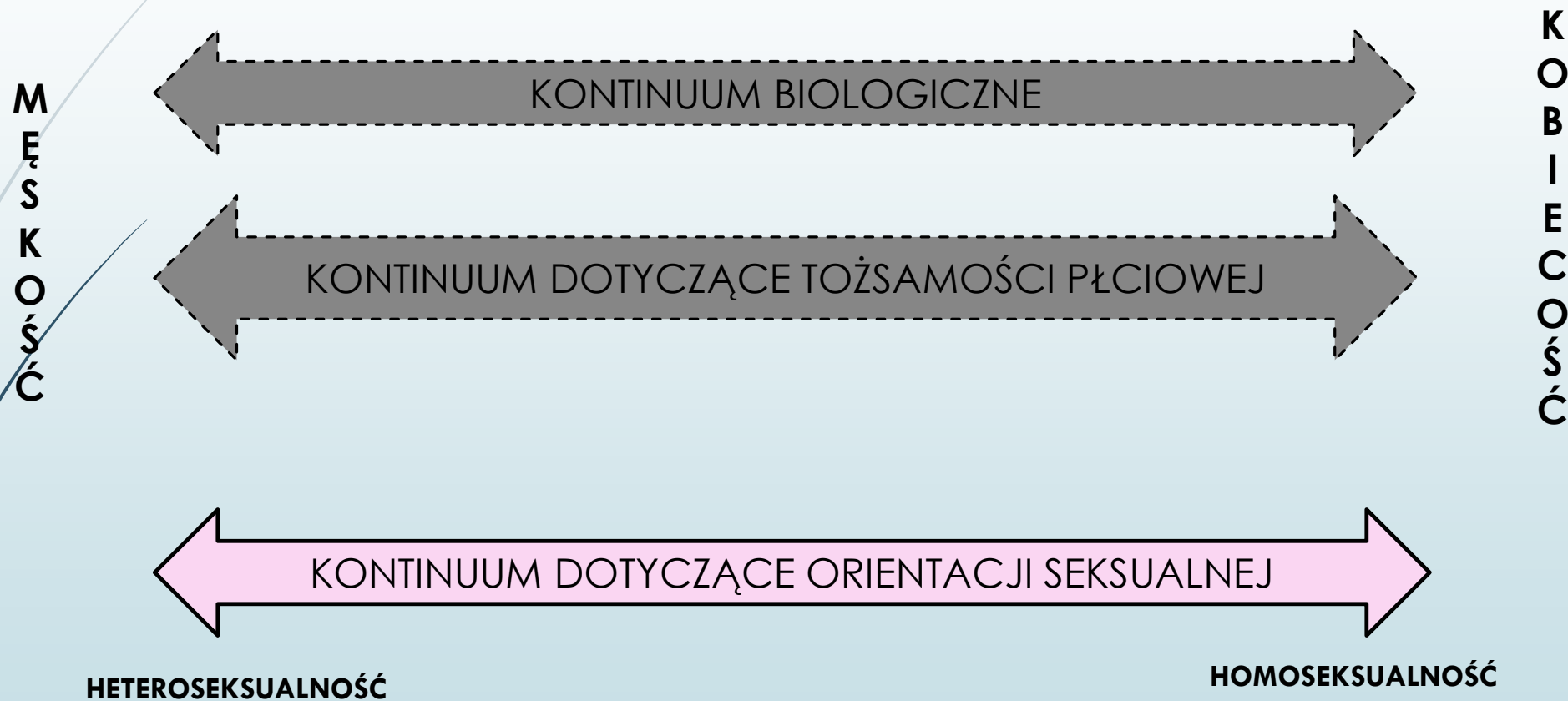

„...odnosi się do przewagi uczuć, myśli i fantazji seksualnych bądź erotycznych danej osoby dotyczących przedstawicieli tej czy innej płci, obu płci bądź żadnej z nich. (...) Orientacja seksualna nie podlega świadomej kontroli, nie można na nią wywierać wpływu, nie zależy od zachowań seksualnych ani od tożsamości seksualnej, ponadto jest wielowymiarowa.”

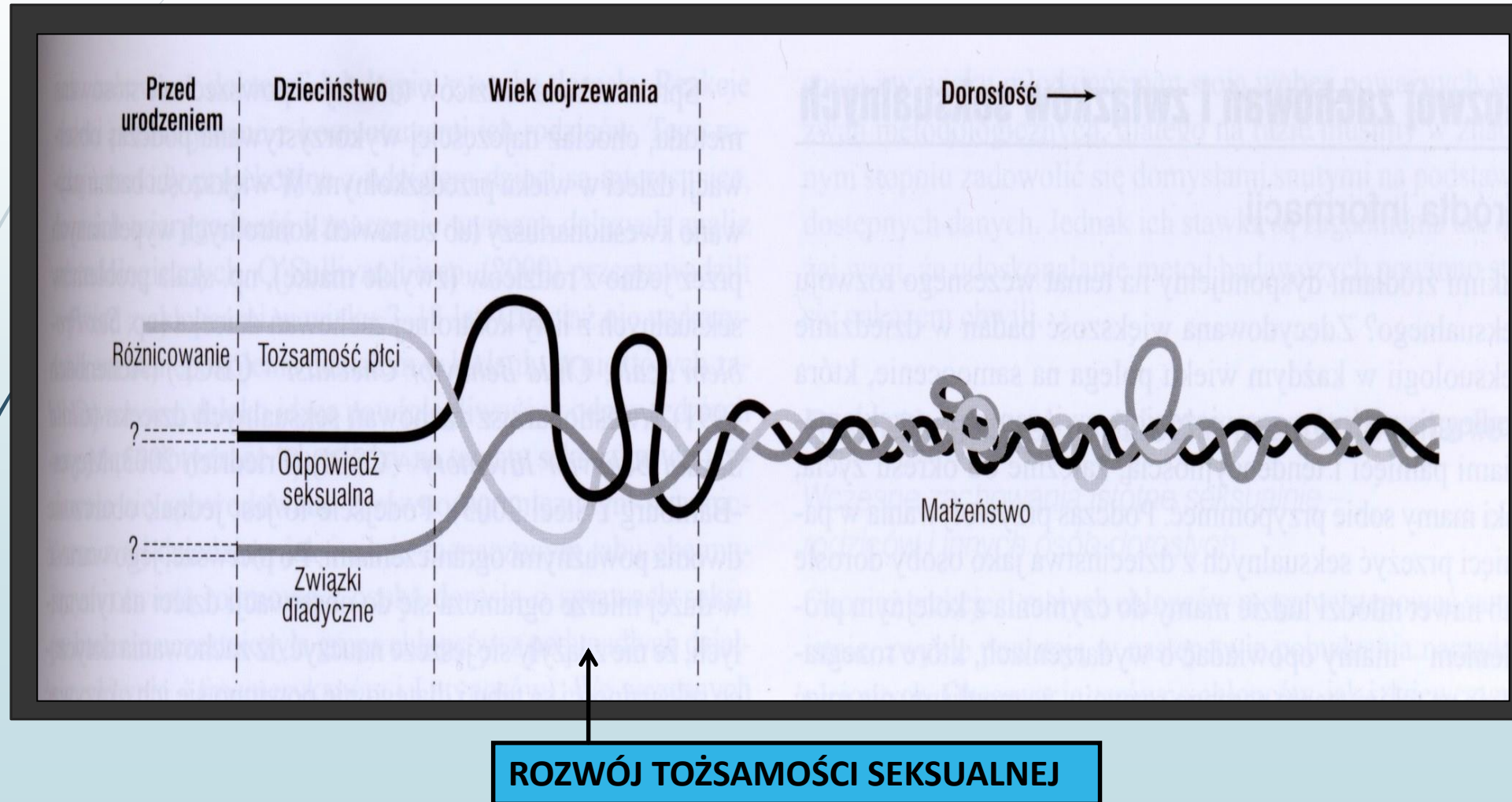
Akcent: Orientacja seksualna jako obecna, niezmienna prawda biologiczna i psychologiczna

Kontinua seksualności (tożsamości seksualnej)

opracowanie na podst. *Blonna, Levitan 2005*

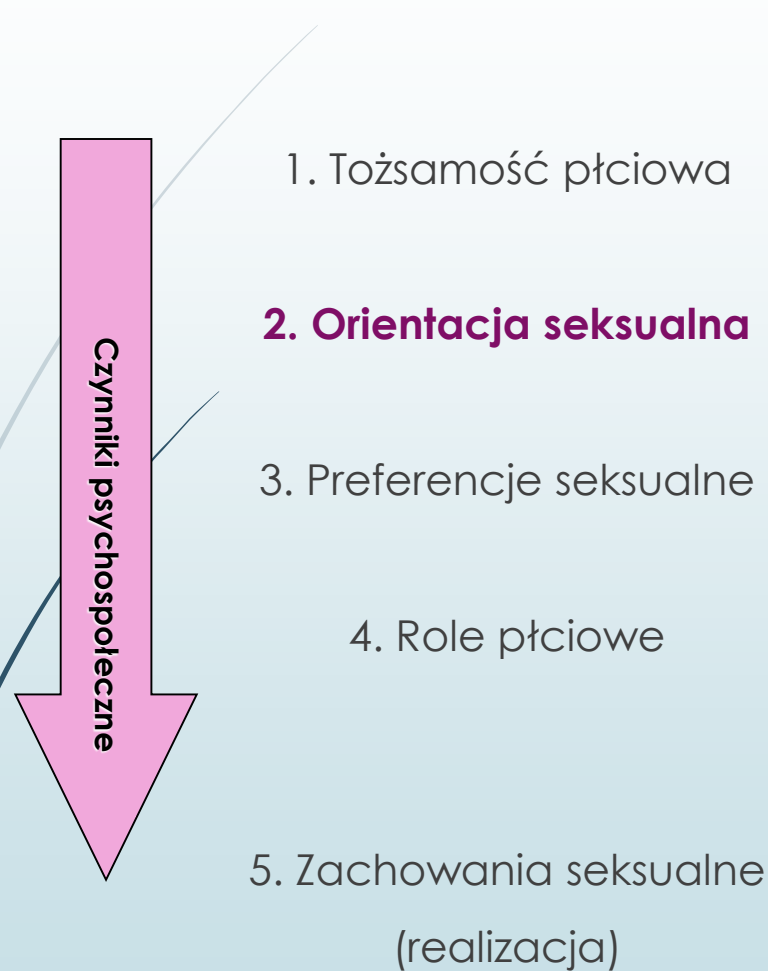

Miejsce orientacji seksualnej w seksualności człowieka – model rozwoju wg **Bancrofta, 2011**

5 – warstwowy model seksualności Seligmana (2003)

orientacja seksualna jako cecha o charakterze biologicznym

Badania naukowe potwierdzające biologiczne korelaty orientacji seksualnej:

Korelaty neuroanatomiczne

- ▶ Trzecie jądro śródmiaższowe w przedniej części podwzgórza – INAH3 (Le Vay, 1991, za: Bancroft, 2011, Seligman i in., 2003)
- ▶ spoidło przednie – transmisja między półkulowa, lateralizacja (Allen, Gorski, 1992, za: Bancroft, 2011)

Korelaty hormonalne

- Zmienny wzorzec odpowiedzi hormonalno-neurologicznej (por. Dorner, Glaude, Gooren, za: Bancroft, 2011)

Korelaty genetyczne

- ▶ Badania nad bliźniętami (Bailey i wsp., 1995; Kalmann, 1952, za: Bancroft, 2011, Seligman, 2003)
- ▶ sprzężenie między odcinkiem Xq28 chromosomu X u M, a orientacją homoseksualną (Hamer, 1993; Turner, 1995, za: Bancroft, 2011)

Rodzaje orientacji

- ▶ Heteroseksualna 75,2% **K 74,1% M 76,4%**
- ▶ Biseksualna 2,3% **K 2,6% M 2%**
- ▶ Autoerotyczna
- ▶ Aseksualna 2,1% **K 3,1% M 1,1%**

▶ **Homoseksualna**

podejmowanie kontaktów seksualnych **K 4,9% M 3,6% (2004)**

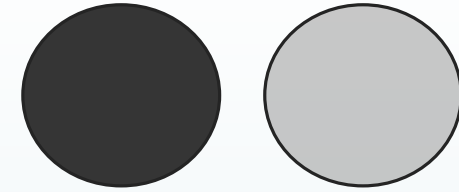
6,4% 3,2% (2012)

orientacja homoseksualna

K 0,5% M 1,1%

Modele orientacji homoseksualnej

► Dychotomiczny

► Dymensjonalny - jednowymiarowy (Kinsey)

Skala Kinseya – ocena orientacji seksualnej na podstawie wskaźników behawioralnych

0 – wyłącznie heteroseksualizm, bez homoseksualizmu

1 – przeważnie heteroseksualizm, tylko okolicznościowo homoseksualizm

2 – przeważnie heteroseksualizm, lecz częściej niż okolicznościowo homoseksualizm

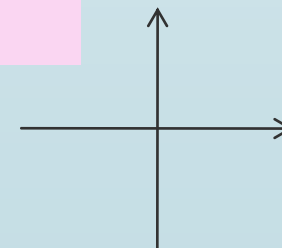
3 – w równej mierze hetero- i homoseksualizm

4 – przeważnie homoseksualizm, częściej niż okolicznościowo heteroseksualizm

5 – przeważnie homoseksualizm, tylko okolicznościowo heteroseksualizm

6 – wyłącznie homoseksualizm, bez heteroseksualizmu

► Dwuwymiarowy – homofilia i heterofilia (Storms)

Tożsamość seksualna – etapy rozwoju

Cass, 1979

- Pomieszanie tożsamości
- Zestawianie tożsamości
- Tolerancja tożsamości
- Akceptacja tożsamości
- Duma z tożsamości (ja/oni)
- Synteza tożsamości

McCarn, Fassinger, 1996

- Faza świadomości
- Faza eksploracji
- Faza pogłębiania/zaangażowania
- Faza internalizacji/syntezy

Troiden, 1994

- Faza uwrażliwienia
- Pomieszanie tożsamości
- Przyjmowanie identyfikacji
- Zaangażowanie

	K	M
Pierwsze homoseksualne pobudzenie	14-16	13
Pierwsza homoseksualna aktywność	20	15
Samookreślenie	21-23	19-21
Ujawnienie	28	23-28

Za: Mijas i wsp., 2012, Lew-Starowicz, Długołęcka, 2006, Bojarska, Kowalczyk, 2010

Badania nastolatków (Izdebski, 2012)

- ▶ N(ch)=2596; N(dz)=2577
- ▶ Silny pociąg do osób tej samej płci (5) Ch 1,1% Dz 1,0%
(2-4) 4,9% 9,9%
- ▶ Doświadczenia homoseksualne

	Ch	Dz
kontakt analny	0,8%	
kontakt oralny	1,1%	0,9%
pieszczoty (petting)	1,7%	2,7%
pocałunki	1,9%	11,1%
- ▶ Związek 1,9% 1%

Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania ICD- 10

Uwaga: Żadna orientacja seksualna sama w sobie nie jest uznawana za zaburzenie

F66 Zaburzenia psychologiczne i zaburzenia zachowania związane z rozwojem i orientacją seksualną

Odmianny orientacji seksualnej – kody używane są wówczas jeśli orientacja stanowi dla danej osoby problem

- ▶ Heteroseksualna (F 66.x0)
- ▶ Homoseksualna (F 66.x1)
- ▶ Biseksualna (F 66.x2)
- ▶ Inne, w tym występujące przed okresem dojrzewania (F66.x8)

F66.0 Zaburzenia dojrzewania seksualnego – cierpienie wywołane niepewnością co do własnej tożsamości płciowej bądź orientacji seksualnej

F66.1 Orientacja ego – dystoniczna

F66.2 Zaburzenie związków seksualnych

Bibliografia:

1. Bancroft, J. (2011). *Seksualność człowieka*. Wrocław: Elsevier Urban & Partner
2. Beisert, M. (2006). *Seksualność w cyklu życia człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN
3. Blonna R., Levitan J. (2005). *Healthy Sexuality*. Belmont Ca: Thomson/Wadsworth Publishing
4. Bojarska, K. i Kowalczyk, R. (2010). Homoseksualność i społeczeństwo. W: Z. Lew-Starowicz and V. Skrzypulec (red.), *Podstawy seksuologii* (s. 34–61). Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL
5. Brzask, A. (2008). *Homoseksualizm u mężczyzn*. Wrocław: Continuo.
6. Lew-Starowicz, Z., Długołęcka, A. (2006). *Edukacja seksualna*. Warszawa: Świat Książki
7. Dulko, S. (2003). ABC...PŁCI. W: *KOSMOS*, 1, t. 52, s. 5-10.
8. Dulko, S. (2006). Saga o płci. *Rocznik Lubuski*, t.32, 2, s. 87-93
9. Imieliński, K. (1986). *Zarys seksuologii i seksiatrii*. Warszawa, PZWL.
10. ICD-10 Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10. Opisy kliniczne i wskazówki diagnostyczne. Kraków, Warszawa: Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”, Instytut Psychiatrii i Neurologii, 2000
11. Izdebski, Z. (2012). *Seksualność Polaków na początku XXI wieku*. Studium badawcze. Kraków: Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego
12. Laplanche, J, Pontalis, J.-B. (1996). *Słownik psychoanalizy*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
13. Lew-Starowicz, Z., Zdrojewicz, Z., Dulko, S. (2002). *Leksykon seksuologiczny*. Wrocław: Wyd. Continuo
14. Mijas, M, Iniewicz, G., Grabski, B. (2012). Stadialne modele formowania się tożsamości homoseksualnej. Implikacje dla praktyki terapeutycznej. *Psychiatra Polska*, t. XLVI, 5, s. 815–82
15. Savin-Williams, R.C. (2011). *Homoseksualność w rodzinie. Ujawnianie tajemnicy*. Gdańsk: GWP
16. Seligman, M., Walker, E.F., Rosenhan, D.L. (2003). *Psychopatologia*. Poznań: Wyd. Zysk i S-ka.

Dziękuję za uwagę
chodecka@amu.edu.pl